

УДК 159.9

Юлія Романівна САВЧУК,

курсант 4 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ НА АГРЕСИВНІСТЬ І КОНФЛІКТНІСТЬ У ПІДЛІТКОВОМУ ТА ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Данні дослідження підтвердили високу розповсюдженість ризику розвитку комп'ютерної залежності серед молоді. Виявлено, що ступень вираженості комп'ютерної залежності у обстежених чоловічої статі негативно пов'язана з запальністю, підозрілістю та конфліктністю. Наявність комп'ютерної залежності пов'язана з відсутністю проявів агресивності та конфліктності у дівчат, а також достовірно негативно пов'язана з наполегливістю, напористістю, вразливістю.

Ключові слова: комп'ютерна залежність, молодь, агресивність, конфліктність.

Сучасні комп'ютерні технології істотно трансформували структуру навчання та дозволяють підростаючому поколінню. Люди живуть в кіберпросторі: закохуються, дружать, сваряться, причому емоційне забарвлення взаємовідносин в мережі набагато яскравіше, ніж в реальному житті [2; 4]. Психічно здоровий гравець завжди усвідомлює ігровий характер своїх дій. Але свобода конструювання ігрової реальності у випадку втрати такого усвідомлення, як стверджує Т. А. Кірік, може вилитися в інверсію ігрової реальності, коли гра стає життям [2].

Провокуючими чинниками адиктивної поведінки вважаються нервово-психічна нестійкість, акцентуації характеру, поведінкові реакції групування, реакції емансипації та інші особливості, характерні переважно для підліткового віку [3]. До психологічних чинників, що сприяють розвитку віртуальної адикції слід віднести привабливість переживань, вироблення гедоністичної установки, реакції імітації, компенсації, групування [5]. Адиктивна поведінка у віртуальних адиктів стає стилем життя, в процесі якого людина опиняється в пастці постійного відходу від реальної дійсності в стан зміненої свідомості [4]. Залежна поведінка особистості становить соціальну проблему, оскільки у вираженій формі може мати негативні наслідки.

В роботі прийняли участь 120 осіб підліткового та юнацького віку. Були використані наступні психодіагностичні методики: методика скрінінг-діагностики комп'ютерної залежності Л. Н. Юрьевой, Т. Ю. Ботьот [5], методика «Особистісна агресивність та конфліктність» Є. П. Ільїна, П. О. Ковальова, а також методи математичної статистики: ф-критерій кутового перетворення Фішера та r_s – кореляції Спірмена.

В дослідженні не було виявлено осіб, які не мають ризику розвитку комп'ютерної залежності або мають виражену комп'ютерну залежність, на стадії захопленості знаходяться серед підлітків 42,2 % дівчат та 36,4 % хлопців, на стадії ризику розвитку комп'ютерної залежності 90 % обстежених юнацького віку та 57,8 % дівчат та 63,6 % хлопців підліткового віку. У осіб юнацького віку, як жіночої та й чоловічої статі, статистично достовірно ($p = 0,01$) частіше діагностується стадія ризику розвитку комп'ютерної залежності, ніж серед молодших учасників дослідження.

Вираженість комп'ютерної залежності у дівчат-підлітків достовірно негативно пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як запальність та позитивна агресивність ($p = 0,05$), наполегливість, напористість, вразливість, мстивість ($p = 0,01$) (див. табл.1).

Вираженість комп'ютерної залежності у хлопців в підлітковому віці достовірно позитивно пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як непоступливість та позитивна агресивність ($p = 0,01$), безкомпромісність ($p = 0,05$) та достовірно негативно пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як запальність, конфліктність ($p = 0,05$), підозрілість ($p = 0,01$).

Таблиця 1

Особливості взаємозв'язку ступеню вираженості комп'ютерної залежності та агресивності та конфліктності у обстежених різного віку, г,

Шкала	Підлітковий вік		Юнацький вік	
	дівчата	хлопці	дівчата	хлопці
Запальність	- 0,33*	- 0,38*	0,22	- 0,20
Наполегливість, напористість	- 0,58**	0,03	- 0,41*	0,01
Вразливість	- 0,76**	- 0,19	- 0,45**	0,00
Непоступливість	0,14	0,57**	0,14	0,07
Безкомпромісність	0,38*	0,36*	- 0,10	- 0,21
Мстивість	- 0,58**	0,03	0,13	0,02
Нетерпимість до думки інших	0,12	0,14	- 0,51**	0,22
Підозрілість	0,56**	- 0,43**	- 0,23	- 0,16
Позитивна агресивність	- 0,35	0,44**	- 0,11	0,05
Негативна агресивність	- 0,20	0,26	- 0,42**	0,15
Конфліктність	- 0,23	- 0,41**	- 0,27	- 0,30

Примітки: * – $p = 0,05$, ** – $p = 0,01$.

Вираженість комп'ютерної залежності у дівчат в юнацькому віці достовірно негативним чином пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як наполегливість, напористість ($p = 0,05$), вразливість, нетерпимість до думки інших та негативна агресивність ($p = 0,01$).

Дані дослідження підтвердили високу розповсюдженість ризику розвитку комп'ютерної залежності серед молоді та виявили низку взаємозв'язків вираженості комп'ютерної залежності та поведінки в підлітковому та юнацькому віці. Підлітки з комп'ютерною залежністю неохочі до проявів конфліктної поведінки, запальності. При цьому дівчата виявляють підозрілість та безкомпромісність, а хлопці – непоступливість, безкомпромісність та певну агресивність. Наявність комп'ютерної залежності у дівчат пов'язана достовірно негативно пов'язана з наполегливістю, напористістю, вразливістю.

Ступень вираженості комп'ютерної залежності у хлопців в юнацькому віці негативним чином, але менш інтенсивно, ніж у підлітків, пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як запальність, підозрілість та конфліктність.

В подальшому необхідно провести аналіз інших аспектів поведінки, особливо міжособистісних стосунків.

Список бібліографічних посилань

1. Иванов М. С. Психологические аспекты негативного влияния игровой компьютерной зависимости на личность человека. *Психологический журнал*. 1999. № 1, т. 20. С. 94–102.
2. Кирик Т. А. Виртуальная реальность: сущность, критерии, типология: автореф. дис. ... канд. филос. наук: 09.00.01. Курган, 2004. 18 с.
3. Старшенбаум Г. В. Аддиктология: психология и психотерапия зависимостей. М.: Когито-центр, 2005. 368 с.
4. Стерледева Т. Д. Мир человека в виртуальной реальности. Пермь: Изд-во Перм. гос. ун-та, 2003. 147 с.
5. Юрьева Л. Н., Больбот Т. Ю. Компьютерная зависимость: формирование, диагностика, коррекция и профилактика: монография. Днепропетровск: Пороги, 2006. 196 с.

Одержано 05.02.2017

Данные исследования подтвердили высокую распространенность риска развития компьютерной зависимости среди молодежи. Выявлено, что степень выраженности компьютерной зависимости у обследованных мужского пола негативно связана с вспыльчивостью, подозрительностью и конфликтностью. Наличие компьютерной зависимости связана с отсутствием проявлений агрессивности и конфликтности у девушек, а также достоверно отрицательно связана с настойчивостью, напористостью, обидчивостью.

Ключевые слова: компьютерная зависимость, молодежь, агрессивность, конфликтность.